

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І.К. Карпенка-Карого
Бурятський державний університет
Пермський державний університет

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СОЦІОГУМАНІТАРНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Збірник матеріалів II Міжнародної науково-теоретичної конференції

від 17 грудня 2009 року

*За загальною редакцією
професора П.Ю. Сауха*

Житомир
Видавництво ЖДУ імені Івана Франка
2009

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028.13
Т 52

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка, протокол № 4 від 23 жовтня 2009 року

Редакційна колегія:

Саух П.Ю., доктор філософських наук, професор (керівник);
Герасимчук А.А., доктор філософських наук, професор;
Поліщук О.П., доктор філософських наук; професор кафедри;
Козловець М.А., кандидат філософських наук, доцент;
Ковтун Н.М., кандидат філософських наук;
Слюсар В.М., кандидат філософських наук.

Рецензенти:

Муляр В.І., доктор філософських наук, професор ЖДТУ;
Швидак О.М., доктор історичних наук, професор ЖДУ імені Івана Франка;
Староконь Є.Г., кандидат психологічних наук, доцент ЖВІ НАУ.

Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:
Т 52 **II Міжнародна науково-теоретична конференція (17 грудня 2009 року):**
зб. матеріалів / за заг. ред. Сауха П.Ю. – Житомир: Видавничий центр
ЖДУ імені Івана Франка, 2009. – 324 с.

У матеріалах конференції розглядаються основні аспекти філософського осмислення феномена толерантності: розкривається функціонування поняття "толерантності" у філософській, соціологічній, культурологічній, релігієзнавчій, педагогічній літературі; з'ясовуються форми та механізми проявів толерантності у сферах політичної, соціальної, культурної, релігійної, етнічної, національної, екологічної буттєвості людини; осмислюється толерантність у межах міжкультурної і внутрішньо-культурної комунікації; з'ясовуються особливості функціонування толерантності в умовах полікультурності українського суспільства.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028,13

© Колектив авторів, 2009

Олена Бірюкова,
аспірант
(Кіровоградський державний
педагогічний університет імені
Володимира Винниченка)

Роль фізичного покарання у німецькій педагогіці XIX-XX століття

Слухняність, старанність та чистота це були навички, яких діти повинні були набути перш за все у школі. Такими покараннями як удари палицею та різкою, ударами поруках або стоянням на колінах вчителі намагалися виразити своє уявлення про дисципліну. Відомий у наукових колах таємний радник А. Матіас дуже жорстко висловився у статті, надрукованій у "Мюнхенській суспільній газеті" проти введення у школі так званого збірника законів про покарання. Це не нове явище, воно існує у Баварії уже понад 30 років у формі "Дисциплінарного уставу для учнів навчальних закладів". Подібні постанови існували у переважній більшості земель Німеччини, наприклад ми знаходимо інструкцію для директорів вищих навчальних установ провінції Бранденбург від 22 січня 1868 року § 12 та інструкцію для вчителів та завідувачів кафедрами вищих навчальних установ провінції Бранденбург, датовану тим самим числом.

Вони містять послідовність дозволених шкільних покарань, застережень та зауважень, які спочатку робляться наодинці, потім перед усім класом, потім на конференціях, і у всіх більш-менш складних випадках пов'язані з повідомленням батьків або їх представників. Хто після такого покарання не виправився, підлягає покаранню карцером. Однак призначити це покарання може лише директор і тривати воно може

не більше двох годин. Поряд з цим застосовувалась погроза консилиуму вчителів у тяжких випадках, нарешті відрахування з закладу протягом одного дня, якщо школа використала всі можливі педагогічні засоби для покращання поведінки учня [1].

Ці та схожі положення, в яких лише частково йдеться про фізичні покарання, повідомляють, що фізичний вплив використовується у школах в останню чверть століття досить рідко, але від них прагнуть позбавитися. Так справедливо стверджує і А. Матіас, що походження покарань ґрунтується не на виховних роздумах, а на природних грубих імпульсах, і нерідко є видом реакції сильніших дорослих на порушення їх затишних життєвих звичок стрімкою невгамовною поведінкою молоді. Також вони виникають як миттєва думка під час певного стану душі, так що у найгіршому випадку набувають форми акту помсти [2].

Очевидно, що покарання використовуватимуться тим рідше, чим більше вихователь навчиться опановувати себе та бути розсудливим, тим впевнішими ми можемо бути, що на одному із своїх уроків виявить, що йому вдасться вести заняття у дуже гарній виховній формі. І оскільки з початку ХІХ століття все популярнішою стає думка, що хворобу легше попередити, ніж лікувати, то й педагоги повинні намагатися якомога більше запобігати покаранням, що можливо лише, як зазначено вище, за умови поглиблення та покращення мистецтва виховання [3].

Важливу роль у розробці педагогічної теорії у ХІХ столітті відіграв і німецьких педагог, психолог та філософ-ідеаліст Й. Гербарт, який здійснив першу спробу побудувати логічну систему педагогіки на даних філософії та психології. Виховання, на його думку, має бути спрямовано на передачу молодому поколінню певних моральних ідеалів. Однак, для того, щоб дитина могла сприймати ці ідеали, її потрібно певним чином дисциплінувати, ввести в коло елементарних норм та правил поведінки. Це завдання, власне кажучи, не виховання, а, як зауважував Й. Гербарт,

"управління", яке є "першим необхідним засобом, коли невиховані діти творять безчинства" і яке здійснюється головним чином за допомогою системи покарань та заохочень [4].

Список використаної літератури:

1. Leschinsky Achim, Roeder Peter. Schule im historischen Prozess, Zum Wechselverhältniss von institutioneller Erziehung und gesellschaftlicher Entwicklung. – Frankfurt – Berlin - Wien. – 1983. – S. 428.
2. Grundsätze? betreffend Einrichtung und Unterricht der evangelischer einklassigen Elementarschule vom 3. Oktober 1854. In Deutscher Schulgesetzgebung (1763 – 1952) bearbeitet von Dr. Leonhard Froese. Weinheim – Berlin: Verlag Julius Beltz, o. J. – S. 80.
3. Walter Müller. Zur Geschichte radikaler Schulkritik in der jüngeren Vergangenheit, in Wolfgang Fischer. Schule als pädagogische Organisation. – Kastellaun. – 1978. – S. 11.
4. Пискунов А.И. Очерки по истории прогрессивной немецкой педагогики конца XVIII- начала XIX в. / Пискунов Алексей Иванович. – М.: АПН СССР, Институт теории и истории педагогики. – 1981. – 528 с.

